

De Raad

Beleidsthema

Werk en inkomen

Doel raadsinformatiebrief

Informeren door college

Betreft Voortgang implementatie Participatiewet in balans

14 september 2026

De Participatiewet in balans bevat 23 maatregelen om de bijstand eenvoudiger te maken en beter te laten aansluiten op de situatie van inwoners. Voor de invoering in drie fasen zijn aanpassingen van landelijke regelgeving en lokale verordeningen, beleidsregels en werkprocessen nodig. De eerste 11 maatregelen gelden sinds 1 januari 2026. Het college heeft de beleidsregels voor de algemene en de bijzondere bijstand hierop aangepast. De overige 12 maatregelen komen in het vervolgtraject aan bod. Op een deel daarvan mogen gemeenten in 2026 al vooruitlopen. Rijswijk maakt van die mogelijkheid geen gebruik en bereidt de verplichte onderdelen voor op het wettelijke invoeringsmoment.

Op 16 december 2025 bent u via RIB 25 118 Stand van zaken Participatiewet in balans geïnformeerd over het verbetertraject en de Rijswijkse voorbereiding. Daarbij is aangekondigd dat de verordeningen, beleidsregels en werkprocessen in 2026 worden aangepast. Wij informeren u nu, omdat de vastgestelde Beleidsregels Participatiewet, IOAW en IOAZ Rijswijk 2026 eerdere raadsmoties raken, het besluit over het gedoogjaar gevolgen kan hebben voor inwoners en u later dit jaar zelf besluit over een belangrijk deel van de vervolgregelgeving. Zo kunt u de nog te nemen besluiten in hun onderlinge samenhang beoordelen. In deze brief worden drie onderdelen behandeld:

1. de afronding van fase 1 met nieuwe beleidsregels voor de algemene bijstand;
2. het besluit om fase 2 niet in 2026 toe te passen;
3. de planning, de vervolgbesluiten en uw rol daarin.

1. Fase 1 afgerond met nieuwe beleidsregels voor de algemene bijstand

De 23 maatregelen vormen spoor 1 van het landelijke verbetertraject. Fase 1 betreft de eerste 11 maatregelen, die sinds 1 januari 2026 gelden. Waar lokale uitwerking nodig is, gebeurt dat via beleidsregels en werkprocessen. De nieuwe Beleidsregels Participatiewet, IOAW en IOAZ Rijswijk 2026 leggen de lokale uitwerking voor de algemene bijstand met terugwerkende kracht vast en actualiseren verouderd lokaal beleid. Voor zover de landelijke wijzigingen doorwerken in de bijzondere bijstand, zijn zij verwerkt in de Beleidsregels bijzondere bijstand en participatieregelingen Rijswijk 2027, die het college gelijktijdig heeft vastgesteld.

Deze beleidsregels gaan over de algemene bijstand. De belangrijkste wijzigingen uit fase 1 zijn:

- de mogelijkheid om in bijzondere situaties tot drie maanden met terugwerkende kracht bijstand toe te kennen;
- meer ruimte voor maatwerk en een uitzondering op de kostendelersnorm bij mantelzorg;
- de landelijke grens van € 1.200 voor giften en kostenbesparende bijdragen;
- een beoordeling van het actuele vermogen en een lagere meldlast voor inwoners;
- het vervallen van de aanvulling voor jongeren van 18 tot 21 jaar via de bijzondere bijstand, omdat de wet deze aanvulling sinds 1 januari 2026 via de algemene bijstand regelt.

De tot 1 januari 2026 geldende giftengrens is eerder in twee stappen door de raad vastgesteld. Met de motie 'Vrijstelling giften tot €1.200 per jaar in de bijstand' van 15 juni 2021 kwam de grens eerst op € 1.200. Vervolgens verhoogde de motie 'Verruiming giften in de bijstand tot €1.800' van 7 november 2023 die naar € 1.800. De nieuwe wet stelt de grens echter landelijk vast op € 1.200 en laat voor de hoogte geen lokale ruimte. Wij passen de beleidsregels hierop aan. Inwoners hebben in 2026 nog kunnen

afgaan op de grens van € 1.800. De beleidsregels bevatten daarom een overgangsbepaling. Bij giften die vóór de bekendmaking zijn ontvangen, weegt het college dit vertrouwen mee in de individuele beoordeling op grond van artikel 31, lid 2, onder s, van de Participatiewet. Het meerdere tot € 1.800 is dan in beginsel verantwoord. Ook voor andere onderdelen geldt dat inwoners geen nadeel ondervinden van de terugwerkende kracht tot 1 januari 2026.

Daarnaast corrigeren en actualiseren deze beleidsregels onder meer de grondslag voor de schoolverlatersverlaging, de bedragen voor commerciële huur en de technische verwijzingen in de regeling. Voor de wijzigingen per artikel verwijzen wij naar de was-wordttabel en de toelichting bij de beleidsregels.

2. Fase 2 niet toepassen in het gedoogjaar 2026

Fase 2 gaat over de mogelijkheid om in 2026 al vooruit te lopen op een deel van de overige 12 maatregelen, voordat deze landelijk in werking treden. Daarom wordt 2026 voor de Participatiewet in balans ook wel het gedoogjaar genoemd. Rijswijk maakt geen gebruik van deze mogelijkheid. Het gaat om verrekenen, vrijlating en maatschappelijke participatie. De verplichte onderdelen worden voorbereid en samen met de overige wijzigingen van fase 3 ingevoerd vanaf het wettelijke invoeringsmoment. Dit is beoogd vanaf 1 januari 2027. Hieronder lichten wij toe waarom Rijswijk niet vooruitloopt op deze maatregelen.

A) VERREKENEN

De huidige manier van inkomstenverrekening wordt in 2026 voortgezet. Voor automatisch verrekenen via de Polisadministratie zijn de gegevens niet volledig genoeg. Werkgevers leveren ze niet altijd tijdig of definitief aan. Dit kan leiden tot correcties en terugvorderingen. De huidige werkwijze is voorspelbaarder en sluit op belangrijke onderdelen al aan bij de toekomstige regels.

De nieuwe landelijke verwerking van onder meer vakantietoelage, eindejaarsuitkeringen, reserveringen en vierwekelijks loon vraagt aanpassing van systemen en werkinstructies. Deze aanpassingen worden in de tweede helft van 2026 voorbereid en met de verplichte wijzigingen in één keer ingevoerd.

B) VRIJLATING

Er wordt niet vooruitgelopen op de nieuwe inkomensvrijlating en evenmin op de openstelling van de premie voor arbeidsinschakeling voor jongeren tot 27 jaar. De systeemondersteuning voor de nieuwe vrijlating komt pas per 1 januari 2027 beschikbaar. Eerdere invoering vraagt een tijdelijke handmatige berekening naast de bestaande werkwijze en vergroot daarmee het risico op fouten, herstelacties en terugvorderingen. Bestaande rechten op een vrijlating worden volgens de huidige wet beoordeeld.

C) MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

De nieuwe wet geeft inwoners die niet direct aan het werk kunnen meer ruimte om zelf passende activiteiten voor te stellen en recht op ondersteuning daarbij. Rijswijk werkt al sinds 2022 met een aanpak voor maatschappelijke participatie. Deze aanpak en de ondersteuning van inwoners gaan in 2026 door.

De formele borging vraagt een samenhangende aanpassing van de re-integratie- en participatieregels en hangt mede samen met de vertraagde landelijke Wet handhaving sociale zekerheid en het vervallen van de tegenprestatie. Omdat Rijswijk al een aanpak voor maatschappelijke participatie heeft, kiezen wij in 2026 niet voor een tijdelijk juridisch kader, maar bereiden wij deze wijziging voor de volgende invoeringsfase voor.

3. Vervolg, planning en rol van de raad

In de tweede helft van 2026 bereiden wij de overige 12 maatregelen voor op invoering vanaf 1 januari 2027, voor zover de landelijke wetgeving dan in werking treedt. Hieronder vallen ook de maatregelen waarop wij in fase 2 niet vooruitlopen. De raad is daarbij aan zet voor de re-integratieverordening, de verordening individuele inkomensvoet, de afstemmingsverordening en, voor zover de landelijke wetgeving dit mogelijk maakt, de intrekking van de verordening tegenprestatie. Het college stelt daarnaast de bijbehorende beleidsregels en uitvoeringskaders vast.

A) BELEIDSREGELS TERUGVORDERING EN BOETE

U bent er eerder over geïnformeerd dat de motie Verlagen van bestuurlijke boete bijstandsfouten wordt verwerkt in de beleidsregels terugvordering en boete. De landelijke wijzigingen op dit terrein zijn gekoppeld aan een afzonderlijk wetstraject. Wij passen de beleidsregels formeel aan zodra de landelijke inwerkingtreding vaststaat. Tot die tijd handelt de uitvoering al in lijn met de motie. Bij niet-opzettelijke

overtredingen kan een waarschuwing volstaan en de mate van verwijtbaarheid wordt steeds individueel beoordeeld.

B) PLANNING

De onderstaande planning laat zien hoe wij de overige 12 maatregelen voorbereiden op invoering vanaf 1 januari 2027, voor zover de landelijke wetgeving dan in werking treedt.

Datum	Mijlpaal	Doel in de fasering
15 september 2026	Beoogde vaststelling door het college van de beleidsregels, het besluit over fase 2 en deze raadsinformatiebrief.	Afronding fase 1 en richtingsbesluit fase 2
10 november 2026	Beoogde vaststelling door het college van het raadsvoorstel met de verordeningen en van de beleidsregels die tot de bevoegdheid van het college behoren.	Vorbereiding fase 2 en fase 3
1 december 2026	Beoogde behandeling in het Forum Samenleving.	Vorbereiding fase 2 en fase 3
15 december 2026	Beoogde vaststelling van de verordeningen door de raad.	Besluitvorming fase 2 en fase 3
1 januari 2027	Beoogde inwerkingtreding van de verordeningen, beleidsregels en aangepaste werkprocessen, voor zover de landelijke wetgeving dan in werking treedt.	Invoering op het wettelijke invoeringsmoment

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

de secretaris,

de burgemeester,

P.M. Schuit

H. Sahin